

Европейски секторен социален диалог в Земеделието. Приоритетите на ЕФФАТ, превъплътени в програмата и дейността на ФНСЗ

ВАЛЕНТИНА ВАСИЛЪОНОВА
Зам. Председател на ФНСЗ
22. 07.2014г.

Към темата

Социалният диалог е единствения инструментариум за развиване на европейския социален модел в съвременната демокрация, която практикуваме днес Европа.

Нещо повече, точно той е механизмът за балансиране и синергия между конкурентност, пазарна среда, икономически постижения и социална защита, сигурност и справедливост в ситуации на икономически кризи, демографски негативни тенденции и глобална икономика. Социалният диалог е неделима част от достиженията на правото на Общността (Acquis communautaire), гарантиран в членове 136, 138 и 139 от Договора за ЕО.

Европейският социален диалог на всички равнища и във всичките му форми е важен инструмент за баланс на икономическите успехи и социалния проект (Договора от Маастрихт) и се разглежда като нов начин за управление на европейско равнище и активно включване/участие на социалните партньори в процеса на вземане на решения и на управлението.

Комисията, в качеството си на върховна пазителка на Договорите на ЕС има задача да поощрява и осигурява логистично и информационно консултациите между социалните партньори, да консултира със тях всички предложения, свързани със социалната политика, преди те да се внесат за дебат в Европейския парламент и да вземе под внимание техните позиции или становища, препоръки. Диалогът между социалните партньори на европейско ниво може да доведе до договорни отношения, споразумения, които пък могат да доведат до законодателна инициатива, които след процедурата по вземане на решение със Съвета и Парламента да преминат в законодателни актове на европейско ниво.

Важен елемент тук е автономността на социалните партньори и на самия социален диалог.

За социален диалог в Европейския съюз се говори официално в началото на 90-те години, след Договора от Маастрихт, както стана ясно по-горе.

В сектор Земеделие социалният диалог се води от 1963 година и вече повече от 50 години представлява пример за активност и ефективност на социалните партньори в усилията им да подобряват сектора.

Причина за това е и факта, че селскостопанската политика на Общността е най-старата политика, управлява най-голям дял от средствата и има фундаментално значение за съществуването на Европа (изхранване на населението, опазване на регионите и околната среда, икономическа устойчивост).

Европейският секторен социален диалог в Земеделието – една история, изпълнена с успехи в полза на работещите

Секторният социален диалог в земеделието се води от 50 години и днес засяга и представлява над 7 млн. работещи в над 1 милион предприятия в целия Европейски съюз и е призван да провиди формата на сектора в бъдеще. Затова в неговия дневен ред са въпросите за отстояване и създаване на по-добри, по-качествени работни места през социалния диалог, където водещи са социалните стандарти, обучението и квалификацията на работната сила, безопасността и здравето при работа, равните възможности и включването на всички работници в Европа.

Европейският комитет за социален диалог в Земеделието събира около една маса представителите на синдикатите и работодателите от страните-членки, за да обсъждат и търсят общи решения за социалните проблеми в сектора.

Институционализиран през 1963 година от Европейската комисия този процес преминава и се утвърждава през три основни стъпки:

1963 г. – Консултативният комитет по социалните проблеми на работещите в земеделието консултира Генерална дирекция „Земеделие“ по изпълнение на целите на Общата селскостопанска политика и свързаните с това доходи на работещите.

1974 г. – Паритетен комитет по социалните въпроси на работещите в земеделието подкрепя ГД „Социални въпроси“ за задълбочаване на социалната програма на Европейския съюз.

1999 г. – Комитетът за секторен социален диалог в Земеделието съгласува обвързващи инструменти и препоръки между социалните партньори и препоръчва на Комисията и европейските институции мерки за подобряване на социалното положение на работещите в земеделието.

Комитетът за секторен социален диалог в Земеделието представлява и защитава интересите на над 7 милиона работещи и над 1 милион работодатели в европейското земеделие.

Основните/ключови играчи в този процес са Европейската федерация на синдикатите от земеделието, храните и туризма, EFFAT и европейската работодателска организация на фермерите, COPA-GEOPA. *(EFFAT обединява секторните синдикални организации от всички 28 страни-членки на ЕС и още организации от останалите страни на Европа.*

COPA-GEOPA е съставна работодателска организация в сектора, призната от ЕК и се състои от национални работодателски организации от сектор Земеделие, които водят тарифни преговори и преговори по социални въпроси на национално ниво.)

Проблемите на работещите и работодателите в земеделието в Европа през последните 50 години търпят сериозни промени. И докато някои от тях успяват да бъдат решени, се появяват нови. През 60-те и 70-те години фокусът е бил насочен към структурните промени и реструктурирането на сектора, през 80-те се заговаря за опазване на околната среда и подобряване на селските региони, през 90-те след падането на Берлинската стена на преден план излизат Източна и Централна Европа и как да се интегрират в системата на общността. Дневният ред на социалните партньори следва такта на развитието и историята на Европа.

Заседанията на Комитета се провеждат с около 25 членове, представляващи синдикатите и работодателите в сектора, четири пъти годишно, като в последното за годината заседание през декември приемат годишните си приоритети за дискусия. Пленарните заседания се организират от Комисията и на всяко заседание присъстват представители на Комисията, винаги от ГД „Заетост, социални въпроси и включване“, дирекция „Индустриални отношения и социален диалог“ и представители на други генерални дирекции, в зависимост от обсъжданите въпроси.

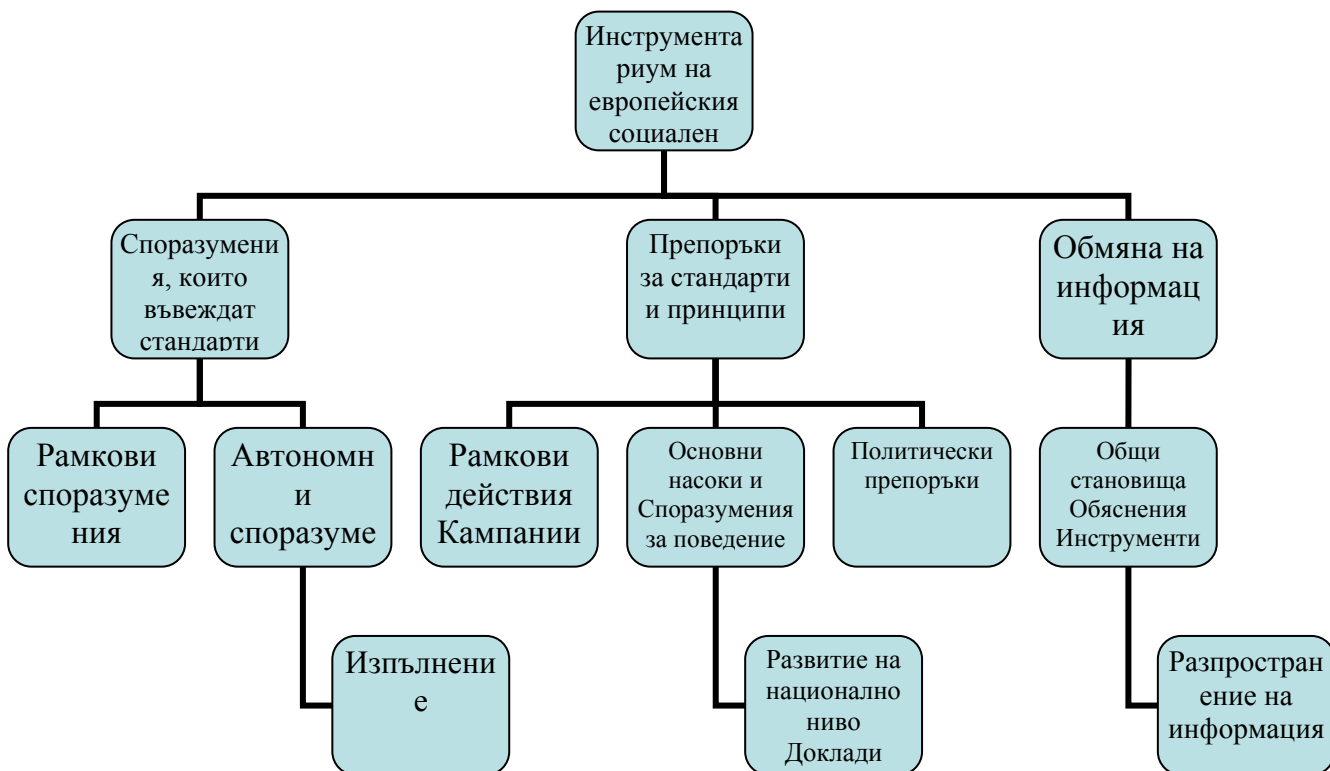
Работните групи обсъждат темите Заетост, Обучение и образование, Условия на труд и пр. Председателят на пленарните заседания се избира за период от една година на ротационен принцип от двете групи – на синдикатите и на работодателите.

За периода 1978 – 2011г. Комитетът по социален диалог в земеделието постига сериозни резултати, сред които са:

- 1968г. социалните партньори в сектор се обединяват за въвеждане на 45-часовата работна седмица в земеделието в Европа
- 1978 г. – социалните партньори в сектора се обединяват за въвеждане на 40-часова работна седмица в земеделието и в градинарството
- 1979 г. – социалните партньори се обединяват за работното време, включително заплащане при извънредно работно време, почивки и нощен труд в животновъдството
- 1981 г. - Становище за предотвратяване на трудовите злоупотреби в земеделието и за премахване на техническите недостатъци при експлоатационната безопасност при работа с трактори и тежки машини
- 1982 г. – общо становище за изискванията за безопасност при работа при изграждане на стопански постройки

- 1997г. - Рамково споразумение за подобряване на наетата заетост/работна ръка в страните-членки
- 2000г. - Бяла книга за сигурност на заетостта чрез обучение и квалификация в европейското земеделие
- 2001г. – Наръчник/препоръки за безопасност при работа с препарати за растителна защита
- 2002г. – Наръчник за безопасност при работа в горското стопанство
- 2004г. – Рамково споразумение за намаляване риска от мускулно-скелетни заболявания при работа в земеделието
- 2007г. – Резолюция за верифициране на квалификацията (уменията и компетенциите) в земеделието AGRIPASS.

Сложният процес на европейския секторен социален диалог и инструментариума, който използва може да се представи схематично в графиката по-долу.

Следвайки хода на своята 50- годишна история днес социалните партньори в земеделието се радват на много добри взаимоотношения, обединени около следните 5 основни теми:

1. Заетостта – за социалните партньори управлението на работните места в земеделието е жизнено важно, защото заетостта тук е многообразна – постоянна, сезонна, семейна и т.н. Когато се реформира Общата селскостопанска политика и когато се сключват свободните търговски споразумения на Европейско ниво, винаги трябва да държим сметка за социалните последици върху фермерите и работещите в този сектор. Именно секторния комитет по социален диалог следи за този аспект и дава препоръки. Тази година социалните партньори в сектора направиха общо изследване на Въздействието на ОСП върху заетостта в сектора на европейско и

- сравнително ниво. Резултатите от него са основа за задълбочаване на диалога по посока устойчивост на сектора и запазване и създаване на нови работни места.
2. Обучението – Секторът се развива в технологично отношение твърде динамично, създават се нови видове работни места, които изискват нови компетенции и умения. Фермерите се нуждаят от обучени и квалифицирани работници. Социалните партньори се борят за повече внимание върху обучението и квалификацията и преквалификацията на заетите, така че да сме адекватни на технологичните процеси.
 3. Сигурните работни места – работа в безопасна среда е друга важна предпоставка за участието на социалните партньори в работните групи по стандартизиране на условията на труд, респективно за намаляване на трудовите злополуки и травми чрез превенция и работещи професионални практики.
 4. Валидиране на уменията – засилване на мобилността в една разширяваща се Европа винаги е била цел от самото начало на социалния диалог. Наличието на адекватна технологична система, която да среща търсенето и предлагането на умения и квалификации и подходящи работни места е реално постижение днес през системата ESCO.
 5. Справяне с нечестната конкуренция – причинена от мобилността на работната сила в и към ЕС, често предпоставя по-лоши условия на труд и живот за работниците мигранти.

Тези пет елемента са сърцевината на работната програма на социалните партньори за години напред, като всички непредвидени възникнали проблеми ще бъдат своевременно включени в нея.

Консултации между социалните партньори се водят също така и по следните директиви, чрез които бяха намалени негативните ефекти върху работниците: Директивата за командированите работници, Директивата за сезонните работници, Директивата за работното време. Освен в отрасловия комитет по социален диалог, социалните партньори участват в специализирани работни групи чрез свои експерти, където се дават конкретни технически предложения по конкретните директиви. Такъв е случаят с Директивата за безопасна експлоатация на тракторите и тежките машини в селското стопанство ЕС 2006/42.

На своето последно за 2013 г. заседание EFFAT призовава за специално внимание върху социалните измерение на кризата и последиците за работните места в секторите на ЕФФАТ, върху националните синдикати и колективното договаряне на организационно-членки. Европейските синдикати предлагат **Нов път за Европа: ETUC план за инвестиции, устойчив растеж и качествени работни места**, в който се предлагат инвестиране на допълнителни 2 % от БВП на ЕС на година в продължение на 10-годишен период, за да се гарантира благосъстоянието на гражданите, както и достатъчно достойни и висококачествени работни места с перспектива за развитие, особено за младите хора, да се запази кохезията на европейските общества и да се отговори на екологичните, социалните и демографските предизвикателства днес. Краткосрочните и средносрочните ефекти от този инвестиционен план се измерва с увеличение на заетостта през 2015г с 1,7 млн. души, които ще нарастнат до 6 млн. души през 2019г., а БВП в ЕС-27 през 2019 би нарастнал с 5% (в сравнение без прилагане на инвестиционен план). *Цялата позиция на ЕКП на български може да проследите на www.fnsz.org*

Колко отдалечена е Европа от нас или как европейският секторен социален диалог засяга българските работници в земеделието?

В последните две десетилетия Европа се е променила много повече, отколкото много от нас осъзнават. Договорите на Общността от Маастрихт, Амстердам, Ница и Лисабон и въвеждането на общ пазар и единната валута означават, че все повече и повече политически решения, власт и формални отговорности постепенно се прехвърлят от национално на европейско ниво. Повече от 75% от всички закони, разпоредби и наредби, които се прилагат на национално ниво сега се решава на равнище ЕС. Националните правителства и парламенти участват във вземането на решения по различни въпроси чрез "процедурата на съвместно вземане на решение". Други решителни стъпки на европейско ниво вече са предприети във връзка със стабилизиране на финансовите пазари и националните бюджети.

В контекста на този развой, европейските синдикати успяха да осигурят по-широки възможности за съвместна работа и да оказват въздействие върху европейските институции (Парламент и Комисия). Така например ЕФФАТ е представена в множество работни и консултативни групи към Комисията, както и в интерсекторния и секторния социален диалог, участва в редица европейски работнически съвети, както и в други структури на ЕС. ЕФФАТ следва последователно и стриктно своите приоритети.

Като се има предвид широкия обхват и сложността на дискусиите, които текат на ниво ЕС, богатото многообразие от законови норми и процеси, които влияят върху секторите и браншовете на ЕФФАТ, секретариата на ЕФФАТ залага на проактивния подход и ангажираността на своите организации-членки, които работят на национално ниво по тези проблеми и специфични области.

Поради всички тези причини ЕФФАТ смята, че не достатъчно само организациите-членки да участват във формулирането на целите, приоритетите и исканията на ЕФФАТ, но най-вече да бъдат включени/активно ангажирани във обсъждането и комуникацията на конкретните стъпки в своите структури по отношение на прилагането на стратегиите, позициите, пътните карти и изискванията на национално и на европейско ниво.

Политическите решения на ЕФФАТ имат пряк отзвук и в националния секторен социален диалог у нас:

- Да ползва още по-интензивно експертния потенциал на своите организации-членки във постигане на политическите цели на ЕФФАТ чрез разширяване на делегациите на ЕФФАТ в различни формати по теми и приоритетни въпроси.
- Организациите-членки да насърчават своите представители да участват активно в дейностите на ЕФФАТ и да сътрудничат на секретариата за популяризиране и изпълняване целите на ЕФФАТ
- Организациите-членки да контактуват регулярно с ЕФФАТ и да обменят полезен опит, с цел постигане на ефективна синергия между ЕФФАТ и организациите-членки
- Организациите-членки трябва да насърчават особено включването на млади синдикалисти и жени.

1. Важна част от взаимодействието между организациите-членки и ЕФФАТ е процеса на Преговорите със Комисията по признаване на АГРИПАС и включването му в EURES, са започнали през 2001 г. Доколкото инструментът цели да подкрепи прозрачността и свободното движение на работещите в сектора на европейския трудов пазар, след 10 години социалните партньори са изправени пред една новосъздадена структура ESCO (Европейска класификация/таксономия на компетенциите, уменията и професиите/работни места), в чийто борд ЕФФАТ няма дори свой представител (от квотата на ЕКП в борда участва Джеф Бриджфорд, Директор на европейския синдикален институт), което означава, че земеделието не може да бъде чуто от европейските институции. Позицията на синдикатите е, че в сектора е нужна повече прозрачност по отношение на компетенциите и квалификациите, защото са тясно свързани с ползване на социални права и сигурност, а АГРИПАС е работещ и подходящ инструмент.

<http://www.agri-info.eu> На тази страница се намира портал, съдържащ и предоставящ комплексна информация за възможностите за заетост, работни заплати, условия на труд в сектор Земеделие по страни в ЕС. Той е продукт на проведено изследване сред

синдикатите в земеделието и представлява обща важна информация относно ситуацията със заетостта в земеделието в Европа, договорените през колективните трудови преговори заплати и цени труда, отпуски и почивки, регулативни мерки относно социалното осигуряване, условия на безопасност и здраве при работа, влияние на синдикатите, минимални социални стандарти, синдикална плътност.

Работата на ФНСЗ в областта на професионалното обучение и квалификация в сектора минава през две перспективи. Първата е на национално ниво – активно участие на Федерацията в НАПОО и консултативна роля в създаването на нови професии, търсене на възможности за включване на заетите в селското стопанство в различни схеми и програми за обучение и квалификация, преговори с работодателските организации за прилагане на АГРИПАС в българското земеделие. И втората е европейската линия – ФНСЗ участва активно с експертен принос в реализиране на различни европейски проекти, засягащи темата – АГРИТРАНС, „Нови работни места в сектора с оглед на структурните промени“, „Структурните промени и заетостта в земеделието“, „Зелени работни места в земеделието и селските райони“ и пр.

2. Развитието на социалния диалог в новите страни-членки и страни-кандидатки е сред приоритетите на ЕФФАТ, особено с оглед на стабилизиране и развиване на Балканския регион, както и за „изравняване на скоростите“ между новите и старите страни-членки (регионалните различия). За да подкрепят своите организации-членки ЕФФАТ реализира редица проекти, както самостоятелно, така и в партньорство с работодателската организация СОРА-ГЕОРА. Отбелязан е напредък в процеса в последните години. ФНСЗ е активен участник в този процес и надежден партньор на ЕФФАТ за развиване на партньорството между организациите от ЮИ Европа/Балкански регион през последните години и работи последователно за засилване на регионалното сътрудничество (Декларации за подкрепа, Балкански съвет за сътрудничество, подкрепа и взаимопомощ) в контекста на изпълнение на политиката на ЕФФАТ за развиване на Балканския регион и поиска ангажимент от страна на ЕФФАТ за подкрепа. ЕФФАТ подчертава, че Балканите са единствения регион, в който сътрудничеството се осъществява по добър начин и ЕФФАТ ще продължи да оказва подкрепа за новите страни-членки и страни кандидатки.

Освен това ФНСЗ участва активно в работните срещи и конференции по въпросите на социалния диалог чрез писмени материали, презентации, интервюта и въпросници.

3. Директивата за сезонните работници ще бъде приета в най-скоро време и европейския пазар ще бъде отворен за сезонни работници в земеделието и туризма. Положителното е, че социалните партньори ще трябва да подписват договор, в който се включват разходите за пътуването в двете посоки и за виза на работниците. Страните членки ще транспонират директивата в своето законодателство, като в предвидения транзитен период от 2 години ще се даде възможност на всички нелегални имигранти да узаконят пребиваването си за 6 месеца.

В рамките на европейски проекти, които ЕФФАТ развива по въпросите на сезонните работници, работниците-мигранти и командирование работници Федерацията подготви доклад и материали по тази тема, които са част от финалните материали по тези въпроси и са публикувани както на сайта на ЕФФАТ, така и на страницата на ФНСЗ.

Сред тях е актуалният проект „Условия на труд и живот на работниците-мигранти в селското стопанство – негативни въздействия и нелегална заетост. Освен това Федерацията се включи в кампанията за натиск върху Европейския парламент, като изпрати до българските евродепутати декларация и позиция на синдикатите от земеделието относно предложената директива за сезонните работници.

Активна кампания за солидарност бе реализирана съвместно с румънските колеги по решението на холандското правителство да затвори пазара за български и румънски граждани – сезонни работници в земеделието. Бяха изпратени протестни писма до Министъра на труда и социалната политика, евродепутати, организации-членки на ЕФФАТ.

4. Земеделieto е един от най-опасните сектори за заетите, а мускулно-скелетните заболявания сред работещите в сектора са най-често срещаните заболявания сред работещите. Разходите за обществото от липсата на системна грижа за здравето на работещите и превенция на мускулно-скелетните заболявания са огромни, а високият травматизъм при работа прави отрасъла непривлекателен за труд. Превенцията на риска от МСЗ е обхваната в европейското законодателство, но прилагането му е силно затруднено в редица малки предприятия/ферми, с които Комисията се ангажира в своето съобщение от 5.02.2004 г. Необходими са по-конкретни мерки за подобряване на ситуацията с МСЗ сред работещите в сектора, като се постави по-добър фокус върху съзнанието, информираността, знанията у всички страни – отговорни публични институции, работодатели, работещи и се наложи конкретна политика на превенцията на ниво предприятие и на секторно ниво. Нужна е обща дефиниция на мускулно-скелетните заболявания на европейско ниво и включването на тези заболявания в единни регистри на професионалните заболявания. Синдикатите настояват още за създаване на мрежа от национални обсерватории, в които да се събират и анализират данните от оценка на риска, честота на заболяемост и превенция на МСЗ. Държавите трябва да подкрепят дългосрочни кампании на социалните партньори за борба с МСЗ. Очакванията на синдикатите са Европейската комисия да вземе предвид работата, която социалните партньори са свършили в тази област и да подкрепи нашите конкретни предложения, а именно:

- да се създадат още поне три национални обсерватории по безопасност и здраве в земеделието и
- да се инициира приемането на общоевропейска дефиниция на мускулно-скелетните заболявания.”

Социалните партньори продължават работата си в тази област и в краткосрочен план е заложено изграждането на национални обсерватории по БЗУТ в четирите страни Швеция, Дания, Холандия и Белгия и в средносрочен план (до 2014г.) в Испания и Италия. Препоръката е, с оглед продължаване на действията на социалните партньори GEOPA да депозира проектопредложение по въпросите с МСЗ пред Комисията.

Федерацията участва от самото начало в тези обсъждания, работни срещи на национално ниво и в европейската конференция, на която бе представен доклад по темата. *Българският доклад може да се види на тази връзка:*

http://www.fnsz.org/new/index.php?option=com_content&view=article&id=122%3A2011-06-17-12-53-52&catid=14%3A2011-03-30-13-24-22&Itemid=79&lang=bg

ФНСЗ е представила официално писмо в ОСТС към МЗХ за създаване на консултативна група по БЗУТ в рамките на ОСТС, за да се даде повече фокус на условията на труд и превенцията на риска в сектора.

5. В момента текат консултации с различните главни дирекции на Комисията:

- ГД «Заетост, социален диалог и равни възможности» по защитни мерки за командированите работници
- с ГД «Пазари» по признаване квалификацията на заетите
- и др.
- с ГД «АГРИ» по реформата на ОСП 2014-2020 г. – по исканията на ЕФФАТ Комисията дава знак, че няма да приеме включването на здравословните и безопасни условия на труд в новата ОСП, но има положително отношение към интегриране на останалите две искания, а именно заетостта и обучението да бъдат отчетени в субсидиите за фермерите. Благодарение на общата позиция на ЕФФАТ за ОСП в България синдикатите бяхме постоянни в настояванията си критериите за заетост да бъдат включени в оценяване на проектите за публично финансиране, да се вземат под внимание броя работни места при плащанията на единица площ, при разработването на стратегията и политиките у нас.

6. Зелените работни места в земеделието и селските райони – спасителен пояс за Европа в борбата с безработицата и обезлюдяването на районите. Европейският съюз има

потенциал да разкрие над 2 милиона зелени работни места в резултат от иновативен подход в „зелените сектори“, което е съществен принос към постигане на целите на Стратегията Европа 2020”. Някои от по-важните сектори са мократа ферментация, зеленото компостиране, биогаз от земеделските ферми, отглеждане на аквакултури, вятърна енергия в селските райони, органичното земеделие, енергия от животински отпадни продукти, соларни плантации, биомаса и добив на енергия, водна енергия и пр. Тези идеи са развити и в тезисен материал на българските синдикати в търсенето на алтернативи за възраждане и на българското земеделие и селски райони.